

Projekt

**UCHWAŁA NR XXIV/...../26
RADY POWIATU RAWICKIEGO**

z dnia 26 marca 2026 r.

w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1684) oraz art. 403 ust. 1, w związku z art. 400a ust. 1 pkt 29 i 42 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) Rada Powiatu Rawickiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się aktualizację „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Rawickiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr .....

Rady Powiatu Rawickiego

z dnia ..... 2026 r.

**Aktualizacja „Programu odbudowy
populacji zwierzyny drobnej na terenie
powiatu rawickiego”**

I. Wstęp

„Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego” był odpowiedzią na aktualną sytuację zwierzyny drobnej, głównie kuropatwy, wynikającą z pogłębiających się zmian w środowisku. Został on przyjęty uchwałą Nr LIII/409/23 Rady Powiatu Rawickiego z dnia 26 stycznia 2023 r. Kuropatwa (*perdix perdix*) w latach 70-tych XX wieku była jednym z najliczniejszych gatunków z rodziny kurowatych (liczebność populacji szacowano na ok. 7 milionów osobników). Jednak od lat 90-tych ubiegłego wieku obserwuje się znaczny spadek ich liczebności. Spowodowane jest to wieloma czynnikami, przede wszystkim wzrostem liczebności drapieżników – głównie lisa, pogorszeniem warunków naturalnych i krajobrazowych, chorobami czy chemizacją rolnictwa. Koniecznym stało się stosowanie zabiegów zmierzających do zachowania, a nawet ratowania zwierzyny drobnej. Poprawa aktualnej sytuacji populacji kuropatwy wymaga podjęcia systematycznych i wieloaspektowych działań, zarówno przez koła łowieckie, jak i samorządy. Podstawową rolę odgrywa w tym zakresie redukcja liczebności drapieżników, a także zapewnienie właściwych warunków środowiskowych dla wsiedlanych do obwodów łowieckich kuropatw. Z drugiej strony niezwykle istotne jest również edukowanie społeczeństwa w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska. Starosta Rawicki od lat angażuje się w działania mające na celu utrzymanie równowagi w środowisku przyrodniczym oraz współpracuje z myśliwymi w tym zakresie. Program miał na celu wskazanie kierunku i sposobów odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego. Aktualizacja przedmiotowego programu wynika z konieczności uaktualnienia danych przedstawionych przez dzierżawców obwodów łowieckich (np. w zakresie ilości zwierząt w danym obwodzie łowieckim), a także pozwoli na weryfikację dotychczasowych działań objętych programem.

II. Charakterystyka obszaru objętego programem

Powiat rawicki położony jest w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego. W skład powiatu wchodzi pięć gmin, w tym cztery gminy miejsko-wiejskie – Gmina Bojanowo, Gmina Jutrosin, Gmina Miejska Górka i Gmina Rawicz oraz jedna gmina wiejska – Gmina Pakosław. Aktualny podział województwa wielkopolskiego na obwody łowieckie został przyjęty na mocy uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XXVII/498/21 z dnia 22 lutego 2021 r. w sprawie podziału województwa wielkopolskiego na obwody łowieckie i zaliczenia obwodów łowieckich do kategorii (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2021 r. poz. 2057). W 2022 roku Starosta Rawicki wydzierżawił obwody łowieckie polne nr 478 „Dłoń”, nr 479 „Sobiałkowo”, nr 481 „Sułów Mały”, nr 484 „Sowy”, nr 485 „Pakosław” oraz nr 486 „Szkardowo” na wnioski Polskiego Związku Łowieckiego Zarządu Okręgowego w Lesznie, po zasięgnięciu opinii właściwych wójtów i burmistrzów oraz Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2025 r. poz. 539). Umowy dzierżawy obwodów łowieckich zostały zawarte na okres 10 lat i obowiązują od dnia 1 kwietnia 2022 r. do dnia 31 marca 2032 r. Wykaz obwodów łowieckich wydzierżawionych przez Starostę Rawickiego przedstawia poniższa tabela.

Wykaz obwodów łowieckich wydzielonych przez Starostę Rawickiego

Lp.	Dzierżawca	Nr i nazwa obwodu	Pow. całkowita [ha]	Pow. wyłączona [ha]	Pow. użytkowa [ha]	Grunty leśne [ha]		Grunty inne [ha]	Lesistość [%]	Kategoria obwodu
						państwowe	pozostałe			
1.	Koło Łowieckie nr 16 „Żuraw” w Jutrosinie	478 Dłoń	6 217	219	5 998	149	15	5 834	2,6	słaba
2.	Koło Łowieckie nr 12 „Lis” w Bojanowie	479 Sobiałkowo	6 528	507	6 021	167	27	5 827	3,0	bardzo słaba
3.	Koło Łowieckie nr 23 „Rogacz” Sułów Mały	481 Sułów Mały	2 734	73	2 661	290	43	2 328	12,2	dobra
4.	Koło Łowieckie nr 31 „Safari” w Chojnie	484 Sowy	4 976	184	4 792	1 268	235	3 289	30,2	bardzo dobra
5.	Koło Łowieckie nr 13 „Drop” w Rawiczu	485 Pakosław	5 165	230	4 935	318	101	4 516	8,1	średnia
6.	Koło Łowieckie nr 14 „Wielki Bór” w Rawiczu	486 Szkaradowo	5 587	284	5 303	1 087	195	4 021	22,9	średnia
Razem			31 207	1 497	29 710	3 279	616	25 815		

III. Stan populacji

Gospodarka łowiecka prowadzona jest w obwodach łowieckich przez dzierżawców albo zarządców na zasadach określonych w ustawie Prawo łowieckie, w oparciu o roczne plany łowieckie i wieloletnie łowieckie plany hodowlane. Dzierżawcy obwodów łowieckich sporządzają inwentaryzację zwierzyny w terminie do dnia 10 marca każdego roku. Inwentaryzacja zawiera szacowaną liczebność występujących zwierząt łownych, z wyłączeniem łownych ptaków migrujących, według stanu na dzień 10 marca roku, w którym jest sporządzany roczny plan łowiecki, z podziałem na gatunki, zwierzynę grubą i drobną. Roczny plan łowiecki jest sporządzany na okres od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca roku następnego (łowiecki rok gospodarczy).

Zestawienie ilości zwierząt na terenie obwodu łowieckiego

Lp.	Dzierżawca	Ilość zwierząt [sztuka/1000 ha]*			
		kuropatwa	zając	lis	inne
1.	Koło Łowieckie nr 16 „Żuraw” w Jutrosinie	45	33	11	55 – sarna 8 – bażant
2.	Koło Łowieckie nr 12 „Lis” w Bojanowie	72,5	69,2	5,8	2,6 – borsuk
3.	Koło Łowieckie nr 23 „Rogacz” Sułów Mały	180	85	60	70 – bażant
4.	Koło Łowieckie nr 31 „Safari” w Chojnie	8	6	8	8
5.	Koło Łowieckie nr 13 „Drop” w Rawiczu	60	100	8	0
6.	Koło Łowieckie nr 14 „Wielki Bór” w Rawiczu	3,5	3	3,5	0
Razem		369	296,2	96,3	143,6

* na podstawie danych przekazanych przez dzierżawców obwodów łowieckich (na dzień 10 marca 2025 r.)

W ostatnich latach sytuacja zwierzyny drobnej na terenie całego kraju uległa znacznemu pogorszeniu. Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego populacja kuropatwy wynosiła w roku 1990 920 000 sztuk (według stanu na dzień 10 marca). Na przestrzeni kolejnych lat zarejestrowano zdecydowany spadek liczebności zwierzyny. Według danych za rok 2016 populacja kuropatwy wynosiła jedynie 277 000. W roku 2020 liczba ta spadła do 262 000 i w roku 2025 utrzymuje się na podobnym poziomie, co 5 lat wcześniej. Na spadek liczby zwierzyny drobnej miał wpływ szereg różnych czynników, do których należy zaliczyć przede wszystkim wzrost liczby drapieżników, warunki pogodowe, choroby czy mechanizację i chemizację rolnictwa. Do odbudowy populacji zwierzyny drobnej niezbędna jest pomoc człowieka. Tylko wprowadzanie kompleksowych działań może wpłynąć na poprawę ich sytuacji, głównie poprzez ograniczanie liczebności drapieżników, wsiedlanie zwierzyny czy zabezpieczanie oraz zakładanie nowych miejsc bytowania kuropatwy.

1. Drapieżnictwo

Jednym z czynników mających wpływ na pogorszenie stanu zwierzyny drobnej jest presja drapieżników, głównie lisów, jenotów, kun czy borsuków. Za przyczynę spadku поголовья zwierzyny drobnej uznaje się również wzrost liczby dzikich psów i kotów. Na podstawie badań przeprowadzonych pod koniec lat 90-tych XX wieku nad przebiegiem i wynikami lęgów kuropatw stwierdzono, że duży procent lęgów (67%) uległ zniszczeniu, a odpowiedzialne za to były w zdecydowanej większości drapieżniki, wśród których dominował lis. Lis często atakuje wysiadujące samice, co ma wpływ na zniszczenie całego lęgu. Jest gatunkiem wszystkożernym. Podstawę jego diety stanowią zwierzęta, ale odżywia się także owocami. Preferuje głównie gryzonie, zające, króliki, a także ptaki (w tym kuropatwy czy bażanty). Z początkiem lat 90-tych XX wieku na terenie kraju zaobserwowano wzrost liczebności lisa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 1990 roku populacja tego gatunku liczyła 56 000 osobników. Od tamtego czasu do 2016 roku liczba tego drapieżnika wzrosła do 202 000, a w 2025 roku nawet do 247 000. Najintensywniejszy wzrost populacji lisów zanotowano w drugiej połowie lat 90-tych. Wzrost liczebności lisów związany był niewątpliwie z wprowadzeniem w tamtym okresie szczepień przeciwko wściekliznie. Szczepionka ograniczyła występowanie choroby, a tym samym wpłynęła na zmniejszenie śmiertelności lisów. Za przyczynę powiększenia populacji uznaje się również wzrost zasiedlania przez lisa terenów rolniczych i zurbanizowanych oraz częstsze wykorzystywanie pokarmu pochodzącego od człowieka (np. padliny). Obecna sytuacja populacji wymaga podjęcia dalszych działań w celu ograniczenia jej liczebności i zagęszczenia.

2. Warunki pogodowe

Kuropatwa jest gatunkiem wrażliwym na niekorzystne warunki pogodowe, w związku z czym szczególnie trudnym okresem jest dla niej zima. Niska temperatura oraz obfite opady deszczu w pierwszych tygodniach życia kuropatwy powodują duże straty w lęgach. Ich przeżywalność może być niska, może dojść nawet do straty całego lęgu. Niskie temperatury, mroźne i śnieżne zimy utrudniają także zdobywanie pokarmu, a co za tym idzie większość kuropatw ginie w tym okresie z głodu. Zimowa śmiertelność kuropatwy jest naturalnym czynnikiem powodującym spadek liczebności zwierzyny. Kuropatwy nie tolerują także dużej wilgoci, unikają siedlisk podmokłych i zalewowych. W związku z sezonowymi zmianami zasobów pokarmowych i preferencją pewnych rodzajów pokarmu kuropatwa – w zależności od pory roku – zmienia swoje miejsca żerowania i bytowania.

3. Choroby

Istotny wpływ na liczebność populacji zwierzyny drobnej mają również choroby wywołane przez pasożyty, bakterie i wirusy. W określonych warunkach mogą one powodować znaczne straty. Głównymi chorobami dotykającymi kuropatwy są: grzybica nóg, mykoplazmoza, syngamoza czy salmonelloza.

4. Rolnictwo

Na kondycję i stan zwierzyny drobnej mogą mieć wpływ również czynniki środowiskowe. Jednym z nich jest intensyfikacja rolnictwa, polegająca na upraszczaniu struktury upraw, co wiąże się z ograniczaniem dostępności schronień i miejsc gniazdowania oraz zasobów pokarmowych. Naturalnym środowiskiem bytowania kuropatwy są otwarte tereny o zróżnicowanej strukturze. Scalanie gruntów w duże arealy oraz niszczenie miedz negatywnie oddziałuje na ich liczebność,

powodując utratę miejsc schronienia. Ponadto dodatkową powierzchnię uprawną uzyskuje się często likwidując z pól zadrzewienia czy remizy śródpolne, które stanowią osłonę dla zwierząt, są miejscami ich odpoczynku, stanowią schronienie w momencie prowadzenia zabiegów agrotechnicznych czy zbiorów plonów. Kolejnym niekorzystnym czynnikiem jest zwiększanie intensywności stosowania pestycydów, negatywnie wpływających na obfitość pokarmu piskląt, który stanowią głównie różne owady. Stosowanie chemicznych środków ochrony roślin ma więc bezpośredni wpływ na przeżywalność piskląt, a w konsekwencji liczbę potomstwa odchowywanego przez kuropatwy. Wpływ na populację zwierzyny drobnej ma również mechanizacja produkcji rolniczej. Koszenie powoduje straty wśród kuropatw czy zajęcy – nawet jeżeli nie jest związane z niszczeniem jaj, to zwykle skutkuje porzuceniem gniazda lub szybszym odnalezieniem go przez drapieżniki. Zdarza się, że w wyniku koszenia giną także wysiadujące samice.

IV. Działania zmierzające do zwiększenia liczebności kuropatwy

Podstawowym zadaniem zmierzającym do poprawy sytuacji zwierzyny drobnej jest redukcja liczebności drapieżników, głównie lisa. W ciągu ostatnich 20-30 lat można zauważyć znaczny wzrost populacji lisów, ale również wzrost ich odstrzału w skali kraju. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 1990 stan populacji lisa wynosił 56 000 osobników, a w roku 2016 wzrósł aż do 202 000. W roku 2020 zanotowano nieznaczny spadek liczebności lisa – kształtował się na poziomie 193 000 osobników. Natomiast w roku 2025 liczba tych drapieżników wzrosła do 247 000. Z drugiej strony odstrzał lisa od lat 90-tych systematycznie rośnie. W 1990 roku wynosił 29 000, w 2016 roku 155 000, w 2020 roku 167 000, a w 2025 odstrzał wzrósł do ponad 209 000. Utrzymanie populacji lisa na właściwym poziomie wymaga ustalenia odpowiednich planów odstrzału. Redukcja lisa postępuje i z pewnością ma pozytywny wpływ na sukces lęgowy kuropatwy. Jednak aby odstrzał lisa był skuteczny musi być prowadzony systematycznie, na dużym areale. Wydaje się, że pozyskanie łowieckie jest jedynym skutecznym sposobem redukcji populacji tego drapieżnika. W literaturze spotkać się można z innymi metodami na zmniejszenie liczebności lisa, natomiast z różnych względów nie są lub nie mogą być one efektywne. Po pierwsze za najprostszy sposób uznaje się rezygnację ze szczepień lisów przeciwko wściekliznie. Jest to jednak mało prawdopodobne, głównie ze względu na bezpieczeństwo ludzi (co było powodem wprowadzenia szczepień). Innym sposobem jest wprowadzenie sterylizacji lisów (zmniejszenia rozrodczości) na terenie całego kraju, co również nie jest możliwe do zastosowania. W związku z powyższym jedynym sposobem na ograniczenie populacji lisa jest zwiększenie odstrzału tego drapieżnika. Pozyskanie drapieżników w obwodach łowieckich wydzierżawionych przez Starostę Rawickiego prezentuje poniższa tabela. Dane stanowią sumę pozyskanych drapieżników w danym obwodzie za łowieckie lata gospodarcze 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025.

Zestawienie ilości pozyskanych drapieżników na terenie obwodu

Lp.	Dzierżawca	Ilość zwierząt [sztuka/1000 ha]*			
		lis	borsuk	kuna	inne
1.	Koło Łowieckie nr 16 „Żuraw” w Jutrosinie	21	1	0	1 – jenot 1 – szop
2.	Koło Łowieckie nr 12 „Lis” w Bojanowie	21,6	0	0	0,05
3.	Koło Łowieckie nr 23 „Rogacz” Sułów Mały	468	23	10	0
4.	Koło Łowieckie nr 31 „Safari” w Chojnie	67	2	0	0
5.	Koło Łowieckie nr 13 „Drop” w Rawiczu	125	6	6	8 – jenot 1 – szop
6.	Koło Łowieckie nr 14 „Wielki Bór” w Rawiczu	4,5	0	0	0
Razem		707,1	32	16	11,05

* na podstawie danych przekazanych przez dzierżawców obwodów łowieckich

Przy jednoczesnej redukcji populacji lisa należy prowadzić wsiedlenia zwierzyny drobnej – kuropatwy. W tym celu powstały hodowle i stada reprodukcyjne, których zadaniem jest hodowla ptaków oraz ich odchów, aby była możliwa ich introdukcja na odpowiednie tereny. Hodowlę zwierząt prowadzą najczęściej Ośrodki Hodowli Zwierząt (OHZ), nadleśnictwa, koła łowieckie, a także osoby prywatne. Zasiedlenia zwierzyną drobną zaczęto stosować w Polsce regularnie pod koniec lat 90-tych ubiegłego wieku. Zgodnie z danymi w tym zakresie w latach 2011-2015 do obwodów łowieckich wsiedlono około 36 000 – 39 000 sztuk kuropatwy. Wypuszczanie zwierząt uznaje się za efektywną metodę zwiększającą liczbę ich populacji. W ramach odbudowy populacji zwierzyny drobnej Powiat Rawicki przeznacza środki finansowe na zakup zwierzyny drobnej w celu zasiedlenia w obwodach łowieckich powiatu.

W 2023 roku Powiat Rawicki uzyskał dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu w wysokości 76 986,00 zł na zakup kuropatwy celem jej reintrodukcji w obwodach łowieckich powiatu. Całkowity koszt przedsięwzięcia pn. „Odbudowa populacji kuropatwy na terenie powiatu rawickiego” wyniósł 109 980,00 zł. Oprócz dotacji przekazanej przez WFOŚiGW w Poznaniu na realizację zadania przeznaczono również środki własne Powiatu Rawickiego w wysokości 14 994,00 zł, a także środki przekazane przez koła łowieckie działające na terenie powiatu w kwocie 18 000,00 zł (każde z kół przekazało po 3 000,00 zł). Dzięki otrzymanemu wsparciu Powiat zakupił 2 444 sztuki kuropatwy i wsiedlił je do obwodów z pomocą przedstawicieli kół łowieckich.

W 2024 roku Powiat złożył ponownie wniosek o udzielenie dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu na przedsięwzięcia związane z innowacyjną zieloną infrastrukturą i ochroną bioróżnorodności na 2025 rok. Decyzją Zarządu Funduszu wniosek został umieszczony na liście rezerwowej. W 2025 roku Powiat złożył również wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia polegającego na odbudowie populacji kuropatwy ze środków Fundacji Totalizatora Sportowego w ramach programu „Świadomi Ekologii”.

W regulaminowym terminie Fundacja nie udzieliła odpowiedzi na złożony wniosek. W związku z powyższym Powiat Rawicki nie zrealizował przedsięwzięcia związanego z zakupem kuropatwy celem jej wsiedlenia w obwodach łowieckich w latach 2024-2025.

Na zakup kuropatwy celem jej zasiedlenia w obwodach łowieckich swoje środki przeznaczają również koła łowieckie. W 2023 roku wszystkie koła łowieckie zaangażowały się w realizację zadania pn. „Odbudowa populacji kuropatwy na terenie powiatu rawickiego” współfinansowanego ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, o czym wspomniano powyżej. W latach 2024-2025 koła łowieckie zakupiły łącznie 354 sztuk kuropatw za kwotę 16 584,50 zł.

Ilość oraz koszt zakupu kuropatwy przez koło łowieckie w latach 2023-2025*

	Koło Łowieckie nr 16	Koło Łowieckie nr 12	Koło Łowieckie nr 23	Koło Łowieckie nr 31	Koło Łowieckie nr 13	Koło Łowieckie nr 14
2023						
W 2023 roku każde z kół łowieckich przekazało po 3 000,00 zł na realizację zadania pn. „Odbudowa populacji kuropatwy na terenie powiatu rawickiego”. Łącznie zakupiono wówczas 2 444 sztuki kuropatwy (przy udziale środków WFOŚiGW w Poznaniu i środków własnych Powiatu)						
2024						
Ilość sztuk	30	0	200	0	20	0
Koszt [zł]	1 400,00	0,00	10 000,00	0,00	1 000,00	0,00
2025						
Ilość sztuk	54	0	0	10	30	10
Koszt [zł]	1 458,00	0,00	0,00	550,00	1 500,00	676,50

* na podstawie danych przekazanych przez dzierżawców obwodów łowieckich

Dzięki dotychczasowym wsiedleniom koła łowieckie zauważają stabilizację populacji kuropatwy, wzrost ilości wyprowadzanych lęgów w obwodach łowieckich, a nawet ekspansję populacji kuropatwy na nowe tereny - nieobjęte wsiedleniami.

Aby wsiedlenia kuropatw były efektywne należy również wcześniej zwrócić uwagę na poprawę warunków bytowania zwierzyny. Istotne jest odpowiednie zagospodarowanie granic pól, zakładanie trawiastych pasów o szerokości 2 m w poprzek większych pól, wysiew różnorodnych mieszanek roślinnych przy brzegach lub na środku pól w okresie rozrodu (jako bogate w owady miejsca wodenia piskląt) lub w okresie jesienno-zimowym (jako schronienia i źródło pokarmu). Poprawa warunków środowiskowych wymaga współdziałania z rolnikami.

Odbudowa populacji zwierzyny drobnej, aby była skuteczna wymaga podejmowania również szeregu innych działań. Jednym z nich jest dokarmianie zwierzyny w okresie zimowym. Niskie temperatury, mroźne i śnieżne zimy utrudniają zdobywanie pokarmu, o czym była mowa we wcześniejszej części programu. W przypadku zimowego dokarmiania kuropatw należy również zwrócić uwagę na rodzaj karmy podawanej zwierzynie oraz częstotliwość jej wykładania. Wpływ na poprawę sytuacji kuropatw ma także budowa i ustawianie różnego rodzaju urządzeń łowieckich dla zwierzyny, np. budek, zadaszeń, paśników itp. Mają one za zadanie w sezonie zimowym m.in. zapobiegać

zasypywaniu karmy w śniegu, stanowić zabezpieczenie przed negatywnymi warunkami atmosferycznymi czy stworzyć dodatkową osłonę dla korzystających z nich zwierząt. Mogą to być zarówno urządzenia trwałe, jak i zestawiane na sezon. Nie powinny być ustawiane przy pojedynczych drzewach, słupach itp. Budki do dokarmiania powinny być ustawiane na początku zimy, by kuropatwy mogły się do nich przyzwyczaić. Te urządzenia hodowlane wymagają stałej obserwacji przez dzierżawców obwodów łowieckich. Spadek liczebności zwierzyny drobnej jest również efektem niekorzystnych zmian w środowisku naturalnym i krajobrazie. Tysiące gatunków roślin i zwierząt zostało wyeliminowanych w wyniku intensywnej uprawy i zabiegów ochronnych. Spowodowało to pozbawienie bezpiecznych osłon i naturalnego pokarmu. W częściowym przywróceniu właściwych warunków środowiskowych mogą pomóc:

- pasy wiatrochronne – pełnią funkcje osłonowe i ochronne,
- remizy śródpolne – małe zadrzewienia i zakrzewienia zapewniające osłonę, zarówno przed warunkami atmosferycznymi, jak i drapieżnikami, spokój oraz naturalną bazę żerową,
- zalesianie gruntów porolnych,
- poletka łowieckie – zapewniają zabezpieczenie dla zwierzyny.

Niezwykle istotne są również działania edukacyjne, mające na celu propagowanie potrzeby ochrony środowiska. Świadomość społeczeństwa w tym zakresie jest na ogół niska. Ważne jest przekazywanie wiedzy w sposób rzetelny, przez osoby posiadające doświadczenie w danej dziedzinie. Myśliwi często organizują pogadanki/spotkania edukacyjne w przedszkolach, szkołach, przekazują materiały edukacyjne na temat ochrony przyrody, organizują ogniska dla dzieci i młodzieży, gdzie również poruszane są tematy dotyczące łowiectwa, w tym znaczenia kuropatwy w przyrodzie. Dzieci i młodzież mogą także uczestniczyć w wypuszczaniu kuropatw na wolność, co miało miejsce m.in. w 2023 roku. Ponadto w 2020 roku Powiat Rawicki sfinansował wykonanie rzeźby – figury lisa dla kół łowieckich służącej jako materiał edukacyjny podczas organizowanych spotkań z dziećmi i młodzieżą na terenie dzierżawionych obwodów łowieckich w ramach prowadzonej edukacji ekologicznej i propagowania kultury łowieckiej. Rzeźba jest również symbolem prowadzonej na terenie powiatu rawickiego akcji zwalczania drapieżników. Ponadto w ramach współpracy Starosta Rawicki organizuje spotkania z kołami łowieckimi, również przy udziale przedstawicieli Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego w Lesznie, Powiatowego Lekarza Weterynarii w Rawiczu czy przedstawicieli właściwych nadleśnictw.

V. Założenia programu

Reintrodukcja populacji zwierzyny drobnej jest głównym założeniem przedmiotowego programu. Zwiększenie liczebności i poprawa sytuacji zwierzyny drobnej (głównie kuropatwy) ze względu na szereg czynników, o których była mowa powyżej jest zadaniem wielowymiarowym, wymagającym zaangażowania kilku podmiotów, przede wszystkim kół łowieckich oraz władz samorządowych. Dla osiągnięcia zamierzonego efektu niewystarczające będą działania jednorazowe. Realizacja zadania wymaga podejmowania systematycznych kroków, przede wszystkim:

1. redukcji drapieżników, głównie lisów

Jest to zadanie skierowane do myśliwych. Zmniejszenie liczebności lisa powinno nastąpić przy pozyskaniu na poziomie co najmniej 150% liczebności wiosennej. Aby działania te były skuteczne, pozyskanie należy realizować przez cały okres polowań, na dużym terenie. Przy niewielkim pozyskaniu, wykonywanym wyłącznie okresowo i lokalnie ubytki są skutecznie

niwelowane przez migrację drapieżników z sąsiednich terenów. Wzmoczony odstrzał drapieżników powinien być prowadzony szczególnie przed wypuszczeniem kuropatw na terenie objętym wsiedleniem. Obszar ten powinien być również na bieżąco monitorowany przez myśliwych pod kątem występowania drapieżników. Ponadto koła łowieckie zajmują się organizacją polowań zbiorowych. Ważnym aspektem jest również kontynuacja przeprowadzania powiatowego polowania na lisy, w które od lat angażuje się Starosta Rawicki.

2. prowadzenia wsiedleń kuropatwy

Zadanie to jest realizowane wspólnie przez Powiat Rawicki oraz koła łowieckie. Przed wsiedleniem zwierzyny należy wytypować odpowiednie miejsce, właściwie je przygotować. Kształtowanie siedliska polega przede wszystkim na zwiększaniu dostępności miejsc wykorzystywanych przez kuropatwy podczas zakładania gniazd i w okresie wodzenia piskląt, a także roślinności zapewniającej osłonę i pokarm w okresie jesienno-zimowym. Istotne jest odpowiednie zagospodarowanie terenu, np. poprzez tworzenie nowych i ochronę istniejących żywopłotów, zadrzewień śródpolnych, pomijanie brzeżnych pasów zbóż podczas oprysków pestycydami, zakładanie poletek łowieckich, zapewnienie czystości siedlisk. Ważne jest również właściwe przygotowanie kuropatw odchowanych w warunkach chowu wolierowego do wypuszczenia ich do środowiska naturalnego, ze względu na umożliwienie szybszej adaptacji w środowisku, a co za tym idzie zwiększenie ich przeżywalności. Nie powinno się ich zatem wypuszczać do środowiska naturalnego bezpośrednio z warunków, w jakich przebywały dotychczas. Zasadnym jest stopniowe przyzwyczajanie kuropatw do samodzielności poprzez umieszczanie ich w tzw. wolierach adaptacyjnych. Poza ww. czynnikami mającymi wpływ na powodzenie wprowadzania kuropatw do środowiska naturalnego, dla efektywności wsiedleń znaczenie ma również ich rozmieszczenie w łowisku, jak i proporcja pomiędzy liczbą kuropatw wprowadzanych a już obecnych w terenie. Wsiedlenia kuropatwy mogą być przeprowadzane wiosną, latem lub jesienią. W latach 2026-2028 koła łowieckie planują zasiedlenie obwodów łowieckich ilością 1 080 kuropatw – odpowiednio 355 w 2026 roku, 360 w 2027 roku i 365 w 2028 roku.

Planowana ilość kuropatwy do wsiedlenia w latach 2026-2028 (w sztukach)*

Lp.	Dzierżawca	2026	2027	2028
1.	Koło Łowieckie nr 16 „Żuraw” w Jutrosinie	25	30	35
2.	Koło Łowieckie nr 12 „Lis” w Bojanowie	50	50	50
3.	Koło Łowieckie nr 23 „Rogacz” Sułów Mały	100	100	100
4.	Koło Łowieckie nr 31 „Safari” w Chojnie	100	100	100
5.	Koło Łowieckie nr 13 „Drop” w Rawiczu	30	30	30
6.	Koło Łowieckie nr 14 „Wielki Bór” w Rawiczu	50	50	50
Razem		355	360	365

* na podstawie danych przekazanych przez dzierżawców obwodów łowieckich

3. pozostałe założenia programu

Dokarmianie kuropatw przez koła łowieckie w okresie zimowym jest jednym ze sposobów wspierania ich populacji. Pomocnym może okazać się również przygotowywanie różnych budek i zadaszeń i umieszczenie ich na terenach, gdzie kuropatwy przebywają stale. Liczba budek powinna być proporcjonalna do liczby kuropatw. Kolejnym istotnym elementem realizacji niniejszego programu jest kontynuowanie propagowania potrzeby ochrony środowiska poprzez spotkania edukacyjne z dziećmi i młodzieżą, przygotowywanie materiałów edukacyjnych oraz przekazywanie rzetelnej wiedzy na temat łowiectwa. Podobne informacje na temat realizowanego programu należy przekazać rolnikom, poprzez Wielkopolską Izbę Rolniczą, Biuro Powiatowe w Rawiczu, jak i na spotkaniach z rolnikami. Bardzo ważnym jest utrwalanie wiedzy na temat właściwego wykaszania łąk, prowadzenia nasadzeń śródpolnych, na rowach itp. Pomocnym będzie przygotowanie instrukcji wykaszania łąk i stosowania oprysków, by nie szkodzić zwierzynie drobnej i przekazanie jej do WIR Biura Powiatowego w Rawiczu.

VI. Finansowanie programu

Realizacja przedmiotowego programu zakłada zaangażowanie środków finansowych przez wszystkie podmioty związane z jego wykonaniem. Program będzie finansowany ze środków Powiatu Rawickiego, we współpracy ze wszystkimi kołami łowieckimi. Możliwe jest również pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację założeń programu, np. dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu w ramach naboru na finansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną bioróżnorodności, w przypadku ogłoszenia takiego naboru. W 2023 roku Powiat Rawicki otrzymał dotację ze środków WFOŚiGW w Poznaniu na realizację zadania pn. „Odbudowa populacji kuropatwy na terenie powiatu rawickiego”. Dnia 11 grudnia 2025 r. Powiat ponownie złożył wniosek o udzielenie dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu na przedsięwzięcia związane z zieloną infrastrukturą i ochroną bioróżnorodności w 2026 roku – „Zielony Impuls dla Wielkopolski”.

VII. Monitoring realizacji programu

Monitoring realizacji programu obejmuje ocenę liczby kuropatw w obwodach łowieckich na terenie powiatu rawickiego, a także ilości pozyskanych drapieżników, przede wszystkim lisa. Ponadto koła łowieckie będą musiały wykonać budki ochronne dla kuropatw, wykonać nasadzenia krzewów stanowiących bazę pokarmową w miejscu wsiedlenia, jak i przeprowadzić akcję edukacyjną. Inwentaryzacja zwierzyny należy do obowiązków kół łowieckich. Odpowiedzialne są również za planowanie i odstrzał drapieżników. Prognozowany efekt wprowadzenia postanowień programu został wskazany w części V pkt 2 niniejszego dokumentu – w postaci ilości kuropatw planowanych do wsiedlenia w obwodach łowieckich. Starosta Rawicki na bieżąco współpracuje z kołami łowieckimi w celu realizacji założeń programu.

Koła łowieckie realizują powyższe założenia programu – stawiają budki ochronne/urządzenia adaptacyjne w łowiskach, budują i zasilają podsypy do ptaków, dokarmiają zwierzynę drobną, kontrolują łowiska, prowadzą w okresie lęgowym dyżury w łowisku w celu zwalczania drapieżników, organizują dodatkowe polowania na drapieżniki czy podejmują inne działania mające na celu przywrócenie bioróżnorodności na polach i łąkach na terenie obwodów.

Ponadto należy zauważyć, że w porównaniu z danymi zawartymi w „Programie odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego” przyjętym uchwałą Nr LIII/409/23 Rady Powiatu Rawickiego z dnia 26 stycznia 2023 r. liczebność kuropatwy czy zająca wzrosła na terenach obwodów łowieckich powiatu. Założenia programowe są skutecznie realizowane, dlatego ważna jest kontynuacja realizacji zadania w kolejnych latach.

VIII. Podstawa prawna

Starosta jest organem właściwym w zakresie związanym z ochroną środowiska i ochroną przyrody. Realizację „Programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego” należy uznać za element działań podejmowanych przez starostę (powiat) w celu wykonania obowiązków w ww. zakresie.

Do najistotniejszych aktów prawnych określających obowiązki starosty (powiatu) należą:

1. ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1684):
  - art. 4 ust. 1 pkt 13 i 14 – powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie m.in. ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
2. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.):
  - art. 403 ust. 1, w związku z art. 400a ust. 1 pkt 29 i 42 – do zadań powiatów należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie m.in. przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody, w tym urządzaniem i utrzymaniem terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków, a także innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju i zgodnych z polityką ochrony środowiska,
3. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13), zgodnie z którą jednym z organów w zakresie ochrony przyrody jest starosta (art. 91 pkt 3):
  - art. 2 ust. 1 pkt 1 – ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów,
  - art. 2 ust. 2 pkt 2 i 6 – celem ochrony przyrody jest m.in. zachowanie różnorodności biologicznej i utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
  - art. 4 ust. 1 – obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

Ponadto dla gospodarki łowieckiej istotne znaczenie ma ustawa z dnia 13 października 1985 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2025 r. poz. 539). Definiuje ona łowiectwo, uznane za element ochrony środowiska przyrodniczego, jako ochronę zwierząt łownych (zwierzyny) i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej (art. 1). Nakłada szereg obowiązków na wszystkie podmioty związane z szeroko pojętą gospodarką łowiecką, w szczególności:

- starosta na wniosek Polskiego Związku Łowieckiego, po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz właściwej izby rolniczej, wydzierżawia obwody łowieckie polne (art. 29 ust. 1 pkt 2),
- dzierżawcy obwodów łowieckich sporządzają inwentaryzację zwierzyny (art. 8a ust. 3), zatrudniają lub powołują co najmniej jednego strażnika, którego zadaniem jest ochrona zwierzyny

i prowadzenie gospodarki łowieckiej (art. 36 ust. 2),

– Polski Związek Łowiecki prowadzi gospodarkę łowiecką oraz troszczy się o rozwój łowiectwa i współdziała z administracją rządową i samorządową, jednostkami organizacyjnymi Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i parkami narodowymi oraz organizacjami społecznymi w ochronie środowiska przyrodniczego, w zachowaniu i rozwoju populacji zwierząt łownych i innych zwierząt dziko żyjących (art. 34 ust. 1 pkt 1 i 2).

Uzasadnienie

do uchwały Nr...../...../2026 Rady Powiatu Rawickiego z dnia ..... 2026 r.

Zgodnie z art. 403 ust. 1, w związku z art. 400a ust. 1 pkt 29 i 42 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) do zadań powiatów należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie m.in. przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody, w tym urządzaniem i utrzymaniem terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków, a także innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju i zgodne z polityką ochrony środowiska.

Odbudowę populacji zwierzyny drobnej należy zaliczyć do przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody oraz szeroko pojętą ochroną środowiska. Uchwałą Nr LIII/409/23 Rady Powiatu Rawickiego z dnia 26 stycznia 2023 r. przyjęto "Program odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego". Konieczność przyjęcia oraz realizacji programu związana była z sytuacją zwierzyny drobnej, głównie kuropatwy, wynikającą z szeregu czynników, przede wszystkim ze wzrostu liczebności drapieżników (głównie lisów), pogorszenia warunków środowiskowych i krajobrazowych, intensyfikacji rolnictwa czy chorób. Program miał na celu wskazanie kierunku i sposobów odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie powiatu rawickiego. Aktualizacja przedmiotowego dokumentu wynika z konieczności uaktualnienia danych przedstawionych przez dzierżawców obwodów łowieckich, a także pozwoli na weryfikację dotychczasowych działań objętych programem.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.